

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Clypevs Theologiæ Thomisticæ

Continens Tractatus de attributis, de visione Beatifica, de scientia Dei, ac
de ejus voluntate, & Providentia

Gonet, Jean-Baptiste

Parisiis, 1669

Art. VII. An Theologia sit sapientia?

[urn:nbn:de:hbz:466:1-77232](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-77232)

giæ, sive scientiæ purè naturalis, cum sit illud per quod scientiæ naturales, essentialiter differunt ab habitu primorū principiorum, & Theologia à fide, quod diligenter notandum est.

71. Obijciunt tertio: illa scientia est entitativè supernaturalis, cujus certitudo est supernaturalis: Sed certitudo Theologiæ est supernaturalis: Ergo Theologia est habitus supernaturalis entitativè. Minor patet, certitudo enim quæ est major omni certitudine naturali (ut supra diximus de certitudine Theologiæ) non potest esse naturalis. Major verò suadetur: illa scientia est entitativè supernaturalis, cujus differentia essentialis est supernaturalis: Sed illa scientia cujus certitudo est supernaturalis, habet differentiam essentialem supernaturalem, cum habitus scientiæ per certitudinem essentialiter differat ab habitu opinionis: Ergo illa scientia est entitativè supernaturalis, cujus certitudo est supernaturalis.

Ad hoc argumentum, quod est palmarium apud Adversarios, distinguo Majorem: cujus certitudo est supernaturalis, formaliter & immediatè, concedo Majorem: radicaliter, originativè, & solum illativè, nego Majorem; & eadem distinctione applicata Minori, nego consequentiam. Sicut ergo Theologia non causatur immediatè à principio supernaturali, sed mediatè tantum, mediante scilicet discursu naturali intellectus humani, ex quo habet quod sit radicaliter & originativè supernaturalis, non verò formaliter & entitativè: ita non habet certitudinem formaliter & immediatè supernaturalem, sed tantum radicaliter & originativè, in quantum mediante discursu naturali, conclusiones Theologicæ resolvuntur in principia supernaturalia; sicut mediante eodem discursu ex illis principiis deducuntur; quod tamen sufficit, ut certitudo Theologiæ sit major omni certitudine naturali, quamvis non sit tanta, quanta est certitudo formaliter supernaturalis, qualis reperitur in fide.

72. Obijciunt quarto: practicum & speculativum, cum sint differentiæ divisiivæ scientiarum naturalium, non possunt adunari, seu eminenter contineri, in scientia naturali, ut diximus art. 4. Sed adunantur in Theologia, cum illa sit eminenter formaliter speculativa, & practica, ut ibidem ostendimus: Ergo Theologia non est scientia naturalis entitativè.

Confirmatur: Theologia debet esse ejusdem ordinis cum fide, cum ei subordinetur tanquam habitui primorum principiorum; & cum scientia Dei & Beatorum, cum subalternetur illi, ut art. 2. ostendimus: Sed fides, & scientia Dei, ac Beatorum, sunt habitus entitativè supernaturales: Ergo & Theologia.

Ad objectionem respondeo distinguendo Majorem: practicum & speculativum non possunt adunari seu eminenter contineri, in scientia naturali entitativè, si non sit supernaturalis radicaliter & objectivè, concedo Majorem. Si radicaliter & objectivè supernaturalis sit, nego Majorem. Unde ad hoc ut Theologia sit eminenter speculativa & practica, satis est, quod radicaliter & objectivè supernaturalis sit, id est quod dependeat à fide, quæ est eminenter formaliter speculativa & practica, & respiciat tanquam proprium objectum, Deum sub ratione Deitatis, qui cum sit prima veritas, & ultimus finis, est prima regula speculationis & praxis.

Ad confirmationem nego Majorem: licet

Tom. I.

A enim Theologia contineatur in fide, tanquam in semine, & sicut scientia continetur in habitu principiorum, quia tamen non acquiritur, nisi mediante discursu, qui est causa proxima & immediata illius, & aliunde effectus magis sapit naturam causæ proximæ, & immediatæ, quam remotæ & radicalis, ut supra variis exemplis declaravimus; illa non est entitativè supernaturalis, sicut fides, sed potius naturalis quoad entitatem, sicut discursus. Similiter, licet Theologia scientiæ Dei, & Beatorum subalternetur, non tamen propterea est supernaturalis, quoad entitatem; cum enim scientia subalternata sit inferior subalternanti, & ab illa dependeat, non requiritur quod sit ejusdem ordinis cum illa, sed potest esse ordinis inferioris.

Dices, scientia subalternata dicitur habitudinem ad subalternantem: Sed si Theologia sit naturalis entitativè, non poterit dicere habitudinem ad scientiam Dei & Beatorum: Ergo nec illi subalternari. Major patet, Minor probatur. Illa quæ sunt ordinis naturalis & inferioris, non possunt dicere habitudinem ad ea quæ sunt ordinis supernaturalis & superioris: Ergo si Theologia sit naturalis entitativè, non poterit dicere habitudinem ad scientiam Dei & Beatorum.

Respondeo concessa Majori, negando Minorem, ad cujus probationem sciendum, quod illa quæ sunt ordinis naturalis & inferioris, non possunt dicere habitudinem ad ea quæ sunt ordinis supernaturalis, & superioris, si ab aliquo habitu, vel forma talis ordinis non dependeant, nec resultent; secus verò si ab illa dependeant, aut resultent. Exemplum habemus in illo qui postquam diu sese in actibus charitatis exercuit, incidit in peccatum mortale, per quod amittit habitum charitatis: in eo enim remanet dispositio quædam imperfecta, ad eliciendos actus charitatis, similes illis quos exercebat, dum erat in gratia; quæ dispositio, licet sit naturalis, dicit tamen ordinem ad præcedentes actus charitatis, ex quibus remansit & resultavit. Ita similiter, licet Theologia sit habitus ordinis naturalis, quantum ad substantiam & entitatem; quia tamen dependet à fide, & à scientia beata, in certitudine, vel evidentia suorum principiorum, dicit habitudinem ad illas, quamvis ad ordinem supernaturalem pertineant.

ARTICVLVS VII.

An Theologia sit sapientia?

74. Notandum primò: sapientiam aliam esse infusam, quæ est donum Spiritus sancti, & quæ importat quandam reëitudinem iudicij circa divina conspicienda & consulenda, secundum quandam connaturalitatem ad res divinas procedentem ex charitate quæ nos unit Deo. Aliam acquisitam, quæ est una ex quinque virtutibus intellectualibus enumeratis ab Aristotele 6. Ethic. cap. 4. quæ habet iudicare de rebus per altissimam causam, ut docet D. Thomas 1. 2. quæst. 66. art. 5.

Notandum secundò ex eodem S. Doctore ibidem quæst. 57. art. 2. ad 1. quod sapientia acquisita, de qua solum hîc agimus, est quædam scientia, in quantum habet id quod est commune omnibus scientiis, ut scilicet ex propriis conclusiones demonstret: sed quia habet ali-

C ij

quid proprium supra alias scientias, in quantum scilicet de omnibus iudicat, non solum quantum ad conclusiones, sed etiam quantum ad prima principia, ideo habet rationem perfectioris virtutis, quam scientia. Ex quo sequitur quod sapientia & scientia non differant, tanquam duae species oppositae, sed solum tanquam species perfectior ab imperfectiori intra idem genus. Unde scientia sumpta pro habitu per demonstrationem acquisito, diuiditur in sapientiam, & scientiam: ita ut sapientia sit scientia per causam altissimam, scientia vero communiter dicta, & ut distinguitur a sapientia, sit cognitio per causas inferiores.

Notandum tertio: quod quando Aristoteles, lib. 1. magnorum moralium cap. 39. ait sapientiam ex intellectu & scientia constitui, non intendit sapientiam esse habitum compositum ex scientia & habitu primorum principiorum, ut male hic interpretatur Molina. Vel etiam illam esse unicum simplicem habitum, potestate continentem scientiam & habitum primorum principiorum, eo modo quo anima rationalis continet sensitivam & vegetativam, ut existimant Nazarius hic & Caietanus 1. 2. qu. 57. art. 2. Ratio est primo, quia Metaphysica est vera sapientia, ut concedunt omnes, & tamen continetur intra genus scientiae, ut constat ex 1. Metaphysicae. Secundo, quia iuxta hos modos dicendi, non saluatur numerus quinquarius virtutum intellectualium, ab Aristotele, & D. Thoma traditus, & communiter approbatus. Tertio, habitus ille simplex potestate continens scientiam & habitum primorum principiorum, videtur impossibilis: vel enim esset a natura comparatus, & hoc non, aliis omnes essent naturaliter sapientes: vel proprijs actibus, & quaeritur, quibus non per actus habitus primorum principiorum, quia illi non generant, nisi similem habitum: neque per demonstrationem, quia iam esset scientia; neque per actus scientiae & habitus primorum principiorum, quia cum illi habitus concurrant ferè semper ad faciendam demonstrationem, iam per quamlibet demonstrationem posset generari tertius habitus, potestate utrumque continens, quod vix est intelligibile. Quamvis ergo sapientia aliqua, nempe sapientia Dei & Beatorum, eminenter formaliter contineat rationem intellectus & scientiae, ut dicemus in Tractatu de scientia Dei, id tamen nulli sapientiae purè humanae & acquisitae conuenire potest. Unde quando Aristoteles docet, sapientiam continere scientiam, & habitum primorum principiorum, hoc non est intelligendum de continentia formali, sed tantum de virtuali: illa enim dicitur utrumque habitum continere, quia habet duo officia omnino diuersa in primis enim deducit conclusiones ex primis principijs demonstrabilibus, & hoc est illi commune cum alijs scientijs; deinde versatur circa prima principia, multis modis: primo explicando illa per terminos uniuersales; secundo defendendo illa contra proteruos, & etiam probando per reductionem ad impossibile; tertio explicando proprietates illorum, ut quod non possint demonstrari, quod conuincant intellectum, nec possint negari perceptis terminis, &c. His praesuppositis.

75. Dico, Theologiam nostram verè & propriè esse sapientiam. Ita D. Thomas hic art. 6. & communiter Theologi cum illo.

A Probatur primò: sapientia nihil aliud est quam perfecta scientia, ut constat ex dictis annotatione 2. & expressè docet D. Thomas super Boëtium qu. 2. qua de causa ab Aristotele, omnium scientiarum Regina & Dea appellatur: Sed Theologia est scientiarum omnium Architectonica, & suprema, ac veluti aliarum scientiarum Dea & Regina, ut constabit ex infra dicendis: Ergo est verè & propriè sapientia.

Probatur secundo: in hoc differt sapientia à scientia communiter dicta, quod illa est cognitio rei per causam, non quamcumque, sed altissimam: unde in genere aedificij, artifex qui disponit formam domus, dicitur sapiens, & Architector, respectu inferiorum artificum, qui dolant ligna, vel parant lapides; & in ordine morali, vir prudens qui ordinat suos actus in ultimum finem, vocatur sapiens: Atqui Theologia iudicat de rebus per altissimam omnium causam, nempe Deum, quem contemplatur sub lumine divinae revelationis, quae magis est certa & infallibilis, quam lumen naturale primorum principiorum: Ergo illa potiori iure est sapientia, quam Metaphysica, quae Deum considerat ut cognoscibilem ex creaturis, & solo lumine naturali intellectus. Ex quo

Inferes primò: quod sicut sapientia versatur non solum circa conclusiones, quas deducit ex principijs, sed etiam circa ipsa principia, quae explicat & defendit contra negantes, ita &

C Theologia duo illa munia exercet: non solum enim infert conclusiones ex articulis fidei, sed etiam illos explicat, & ostendit illorum credibilitatem, ac dissolvit sophismata, & argumenta, quae Haeretici vel Infideles contra illos proponunt: non quidem euidenter positivè (hoc enim est impossibile, cum veritas Mysteriorum fidei non possit euidenter ostendi) sed euidenter tantum negativè: id est, demonstrando talia argumenta non euidenter convincere, sed esse solubilia: v. g. quando Haeticus arguit contra Mysterium Trinitatis, hoc modo: *Quae sunt eadem uni tertio, sunt eadem inter se. Sed Pater & Filius sunt idem in essentia divina: Ergo identificantur inter se.* Theologia solvit illud argumentum euidenter negativè, dicendo quod quamvis sit evidens in rebus finitis & creatis, ea quae sunt eadem uni tertio, identificari inter se; non tamen in ente infinito, & fecundo, quod potest esse communicabile pluribus.

Inferes secundo: quod sicut sapientia iudicat de omnibus: iuxta illud Apostoli 1. ad Corinth. 2. *Spiritualis homo iudicat omnia*, ita & Theologia, cum sit vera sapientia, iudicat de principijs, & conclusionibus omnium aliarum scientiarum. Ut enim inquit S. Doctor hic art. 6. ad 2. *Quicquid in alijs scientijs invenitur veritatis huius scientiae repugnans, totum ab ea condemnatur ut falsum: unde dicitur 2. Corinth. 10. Consilia destruentes, & omnem altitudinem ex tollentem se adversus scientiam Dei.* Quare Theologia est veluti Lydius lapis, ex cuius contactu verum à falso, purum ab impuro, & sincera doctrina, à vitata & adulterata discernitur.

E Inferes tertio: quod sicut sapientis est non solum iudicare, sed etiam ordinare, ut dicit Philosophus: ita etiam Theologia, non solum iudicat de principijs aliarum scientiarum, sed etiam illas ordinat ad finem; ejus enim est ordinare ad finem, cuius est respicere ipsum finem: Theologia autem considerat finem ultimum nostrarum

actionum, nempe Deum, & beatitudinem: Ergo illius est, alias scientias ad illum dirigere & ordinare.

77. Obijcies primò: nostra Theologia est verè & propriè scientia, vt supra ostensum est: Ergo non est propriè sapientia. Probatur consequentia, nam sapientia & scientia condistinguntur in genere virtutum intellectualium, sicut duæ species dividentes aliquod genus: ut patet ex Aristotele 6. Ethic. cap. 4. & 8. ubi dividit virtutem intellectualem, in intellectum, sapientiam, scientiam, artem, & prudentiam, Igitur non potest eadem virtus intellectualis, simul esse sapientia & scientia: sicut nec idem animal simul homo & equus.

Respondeo ex D. Thoma Opusculo 70. quæst. 2. art. 2. ad 1. *Quod sapientia non dividitur contra scientiam, sicut oppositum contra oppositum, sed quia se habet ex additione ad scientiam. Est enim sapientia, vt dicit Philosophus in 6. Ethic. caput omnium scientiarum, regulans omnes alias, in quantum de altissimis principijs est: propter quod etiam Dea scientiarum dicitur 1. Metaphysica.* Sicut ergo non repugnat, quod eadem persona simul sit homo & Rex: ita neque quod unus & idem habitus, simul habeat rationem scientiæ, & sapientiæ.

78. Obijcies secundò: sapientia est maxima inter virtutes intellectuales, & altior ac nobilior ipso etiam habitu primorum principiorum, vt colligitur ex Aristotele 2. Metaphyl. cap. 1. & ex D. Thoma 1. 2. qu. 57. art. 2. ad 2. Sed Theologia nostra non est maxima inter virtutes intellectuales, neque altior ac perfectior fide, quæ est habitus principiorum ejus: nam fides est habitus infusus, & intrinsecè supernaturalis: Theologia verò est habitus acquisitus, & intrinsecè naturalis, ut supra ostensum est: Ergo Theologia non est verè & propriè sapientia.

Respondetur quod sapientia est maxima inter virtutes intellectuales, & altior ac nobilior habitù primorum principiorum, non simpliciter, sed secundùm quid: quatenus scilicet ordinat & iudicat de omnibus, etiam de primis principijs, non quidem ea demonstrando, sed explicando per terminos uniuersales, ac defendendo contra proteruos. Et in hoc sensu, Theologia potest dici, secundùm quid altior & nobilior fide, quatenus ejus articulos explicat, tuetur, ac defendit: Ut enim dicit Augustinus 14. de Trinit. cap. 1. *Hæc est scientia, quæ fides saluberrima gignitur, nutritur, roboratur, & defenditur.*

ARTICVLVS VIII.

An Theologia sit argumentatiua, & ex quibus locis sua argumenta depromat?

79. **D**ico primò: Theologiam esse argumentatiuam. Ita D. Thomas hîc art. 8.

Probatur primò ex Apost. 2. ad Timoth. 3. *Omnis scriptura diuinitus inspirata, utilis est ad docendum, ad arguendum, &c.*

Probatur secundò: Theologia est vera scientia, ut supra ostendimus: Sed omnis vera scientia est argumentatiua, cum ex proprijs principijs deducat varias conclusiones de suo objecto, demonstrando ejus proprietates: Ergo Theologia est argumentatiua.

Probatur tertio: nam in Scriptura Christus Dominus, Theologorum Princeps, sæpe legitur

A contra Phariseos argumentatus, ut constat ex Matth. 19. ubi probat matrimonium esse indissolubile, ex illo Genesis 2. *Propter hoc relinquet homo patrem & matrem, & adhaerebit uxori suæ.* Unde concludit: *Quod ergo Deus coniunxit, homo non separet.* Et cap. 22. ex illo Psalmi 109. *Dixit Dominus Domino meo, probat Messiam non esse purum hominem, nec solum filium David, sed etiam Deum: cum David ipsum vocet Dominum; quod nomen Pharisej concedebant esse proprium Dei.* Similiter etiam Apostoli sæpè fuisse argumentati leguntur. Ut enim notat D. Thomas hîc art. 8. Apostolus 1. ad Corinth. 15. probat futuram esse resurrectionem omnium, quia Christus resurrexit: cuius rationis vis in hoc consistit, quod non sit maior difficultas respectu Dei, cur multi resurgant, potius quam unus.

B Dico secundò: Theologiam ex decem locis suis argumenta eruere. Conclusio indiget solum explanatione.

Locus ergo Theologicus est sedes quedam, siue caput, unde argumenta Theologica desumuntur: cum enim Theologia, ut iam ostendimus, sit argumentatiua; debent esse determinata capita, unde ejus argumenta eruantur. Sicut in Topicis, ab Aristotele plura loca communia designantur, ex quibus omnes scientiæ possunt plura argumenta depromere. Decem autem solent in Theologia enumerari, ex quibus aliqui sunt necessarii, aliqui tantùm probabiles; aliqui proprii, alij verò extranei: de quibus disertè, & fidelissimè differunt Magister Cano in libro de locis Theologicis, & Bannes super art. 8. hujus quæst. & 2. 2. quæst. 1. art. 10.

Igitur primus locus unde sumitur irrefragabile argumentum à Theologo, est Scriptura diuina, quæ tunc habetur pro Canonica, quando sic ab Ecclesia declarata est: sicut declaravit Concilium Tridentinum sess. 4. qui sint libri Canonici,

Secundus locus sumitur ex traditionibus Apostolicis, de quibus idem Concilium eadem sessione, sic definit: *Sacrosancta Synodus, &c. omnes libros tam veteris quam noui Testamenti (cum utriusque unus Deus sit auctor) nec non traditiones ipsas, tum ad fidem, tum ad mores pertinentes, vel tanquam ore tenus à Christo, vel à Spiritu Sancto dictatas, & continuâ successione in Ecclesia Catholica conseruatas, pari pietatis affectu & reuerentiâ suscipit, ac reueratur.* De his videri possunt Bellarminus de verbo Dei non scripto, lib. 4. Cano lib. 3. de locis, & Bannes 2. 2. quæst. 1. art. 10.

D Tertius locus est consuetudo Ecclesiæ, quæ in omnibus maximè æmulanda est, vt docet S. Thomas 2. 2. quæst. 10. art. 12. his verbis, *Maximè habet auctoritatem Ecclesia consuetudo, quæ semper est in omnibus æmulanda, quia & ipse doctrina Catholicorum Doctorum, ab Ecclesia auctoritatem habet. Unde magis standum est auctoritati Ecclesiæ, quam auctoritati Augustini, vel Hieronymi, vel cuiuscumque Doctoris.*

E Quartus locus est ex Concilijs Generalibus; approbatis à Romano Pontifice, de quo Caietanus in opusculis tractatu 1. Victoria relectione 4. & Bannes 2. 2. quæst. 1. art. 10.

Quintus est ex declarationibus Romanorum Pontificum, & eorum auctoritate, quæ tanta est, vt illa sola proualeat auctoritati omnium aliorum Episcoporum & Doctorum, vt constat in Stephano Papa primo: cum enim ejus tempo-